

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล พ.ศ.2544 ที่มี ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 โดยรัฐบาลเห็นความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้า รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจในอนาคต จึงได้จัดสรรเงินกู้จากธนาคารออมสินเป็นวงเงิน ประมาณ 80,000 ล้านบาท มีระยะเวลาการชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ย 8 ปี โดยมีเป้าหมายดำเนินงาน 74,881 กองทุน จัดสรรให้แก่หมู่บ้าน 71,504 หมู่บ้าน และชุมชนเมืองจำนวน 3,237 ชุมชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา และการเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้า รวมทั้งสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต จึงได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณให้ชุมชนละ 1 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะยาว ในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชนและวิสาหกิจขนาดเล็กรวมถึงครัวเรือน โครงการนี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนทั่วทั้งประเทศมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาความยากจนและกระตุ้นการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านนั้นไม่ได้เป็นเงินที่ให้เปล่า แต่เป็นเงินที่ให้แก่หมู่บ้านและชุมชนในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ภายในหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการเงินกองทุน เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนให้พึ่งตนเอง ได้สร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมุ่งเน้นพัฒนาอาชีพ ยกกระดับอุตสาหกรรมครัวเรือนและวิสาหกิจชุมชน เพื่อเปลี่ยนชุมชนให้เป็นแหล่งสร้างงาน สร้างรายได้ อันจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างสูงกับภาคเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในการก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ *ปรัชญาและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านคือ เพื่อสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยตนเอง ทั้งนี้*

กองทุนต้องเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการและเอกชน ซึ่งถือเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ/โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, 2544, ออนไลน์)

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยภายนอก เช่น การดำเนินงานของภาครัฐในเรื่องนโยบายต่างๆที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนให้กับประชาชน การประสานงานระหว่างภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการของแต่ละกองทุนซึ่งอาจมีข้อแตกต่างกันในเรื่องของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันล้วนทำให้ผลการดำเนินงานของแต่ละกองทุนมีความแตกต่างกัน แต่ในการที่จะทราบว่าปัจจัยด้านใดมีความสำคัญมากที่สุดจำเป็นต้องมีการศึกษาจากการบริหารจัดการที่ผ่านมาของแต่ละกองทุน ในแขวงบুদ্ধโล เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน 3 กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านชุมชนสองร้อยห้อง กองทุนหมู่บ้านชุมชนแซ่ซิ้มสวนบน และกองทุนหมู่บ้านชุมชนปู่สุข ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของทั้ง 3 กองทุนประสบความสำเร็จไม่เท่ากัน ซึ่งมีผลมาจากปัจจัยในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันของแต่ละกองทุน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของทั้ง 3 กองทุน เพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อเสนอแนะให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในแขวงบুদ্ধโล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบুদ্ধโล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบুদ্ধโล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบुकโคล เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้กองทุน จำนวน 3 กองทุน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านชุมชนสองร้อยห้อง กองทุนหมู่บ้านชุมชนแซ่ซิมสวนบน กองทุนหมู่บ้านชุมชนปู่ศุข มีจำนวนสมาชิกในกองทุนทั้งหมด 347 คน ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 186 คน คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำแนกเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 32 คน และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 154 คน ประกอบด้วย

1. กองทุนหมู่บ้านชุมชนสองร้อยห้อง จำนวน 65 คน ได้แก่
 - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 13 คน
 - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 52 คน
2. กองทุนหมู่บ้านชุมชนปู่ศุข จำนวน 35 คน ได้แก่
 - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 8 คน
 - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 27 คน
3. กองทุนหมู่บ้านชุมชนแซ่ซิมสวนบน จำนวน 86 คน ได้แก่
 - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 11 คน
 - สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 75 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร (Man) ด้านงบประมาณ (Money) ด้านการบริหารงานทั่วไป (Management) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ด้านการบริการประชาชน (Market) และด้านจริยธรรม (Morality)

2. ตัวแปรตาม คือความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่มีต่อปัจจัยด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

3. ขอบเขตด้านเวลา

กันยายน 2549 – มีนาคม 2550

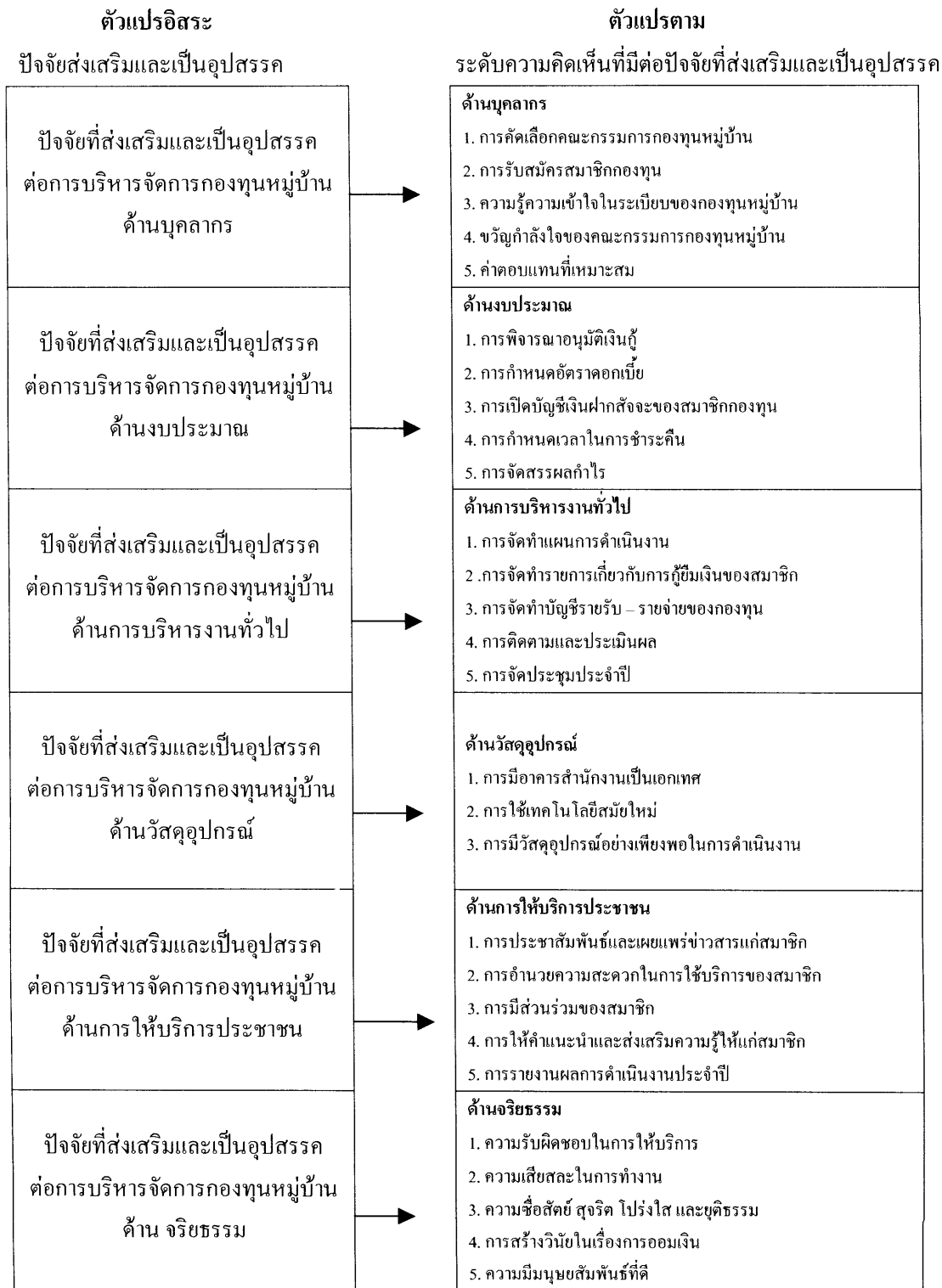
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานการบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบुकโด เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร (Man) ประกอบด้วย
 - 1.1 การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 1.2 การรับสมัครสมาชิกกองทุน
 - 1.3 ความรู้ความเข้าใจในระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.4 ขวัญกำลังใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 1.5 ค่าตอบแทนที่เหมาะสม
2. ด้านงบประมาณ (Money) ประกอบด้วย
 - 2.1 การพิจารณาอนุมัติเงินกู้
 - 2.2 การกำหนดอัตราดอกเบี้ย
 - 2.3 การเปิดบัญชีเงินฝากสัจจะของสมาชิกกองทุน
 - 2.4 การกำหนดเวลาในการชำระคืน
 - 2.5 การจัดสรรผลกำไร
3. ด้านการบริหารงานทั่วไป (Management) ประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดทำแผนการดำเนินงาน
 - 3.2 การจัดทำรายการเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินของสมาชิก
 - 3.3 การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายของกองทุน
 - 3.4 การติดตามและประเมินผล
 - 3.5 การจัดประชุมประจำปี
4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ประกอบด้วย
 - 4.1 การมีอาคารสำนักงานเป็นเอกเทศ
 - 4.2 การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
 - 4.3 การมีวัสดุอุปกรณ์อย่างเพียงพอในการดำเนินงาน
5. ด้านการให้บริการประชาชน (Market) ประกอบด้วย
 - 5.1 การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข่าวสารแก่สมาชิกกองทุน
 - 5.2 การอำนวยความสะดวกในการใช้บริการของสมาชิกกองทุน

- 5.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิก
- 5.4 การให้คำแนะนำและส่งเสริมความรู้ให้แก่สมาชิก
- 5.5 การรายงานผลการดำเนินงานประจำปี
- 6. ด้านจริยธรรม (Morality)
 - 6.1 ความรับผิดชอบในการให้บริการ
 - 6.2 ความเสียสละในการทำงาน
 - 6.3 ความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และยุติธรรม
 - 6.4 การสร้างวินัยในเรื่องการออมเงิน
 - 6.5 ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นแผนภาพประกอบ ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนหมู่บ้าน หมายถึง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแขวงบुकคโโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 กองทุน ประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้านชุมชนสองร้อยห้อง กองทุนหมู่บ้านชุมชนแซ่ซิมสวนบน และกองทุนหมู่บ้านชุมชนปู่ศุข

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง ประธานและกรรมการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบुकคโโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน หมายถึง สมาชิกกองทุนหมู่บ้านในแขวงบुकคโโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้งที่ได้ทำการกู้ยืมเงินและไม่ได้ทำการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน

ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรค หมายถึง ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบुकคโโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใน 6 ด้าน ได้แก่

1. **ด้านบุคลากร** หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับบุคลากรของกองทุนหมู่บ้าน โดยครอบคลุมเรื่อง การคัดเลือก การรับสมัครสมาชิก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของกองทุน ขวัญกำลังใจและค่าตอบแทนในการทำงาน
2. **ด้านงบประมาณ** หมายถึง การที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบริหารเงินงบประมาณของกองทุนหมู่บ้าน ตามที่กำหนดไว้ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน
3. **ด้านการบริหารทั่วไป** หมายถึง การที่คณะกรรมการได้ใช้ความรู้ ความสามารถทางวิชาการ หลักทฤษฎีการบริหารจัดการมาใช้บริหารงานของกองทุนหมู่บ้าน
4. **ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์** หมายถึง การบริหารจัดการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
5. **ด้านการบริการประชาชน** หมายถึง วิธีการทำงานหรือรูปแบบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
6. **ด้านจริยธรรม** หมายถึง การปฏิบัติตนและการวางตนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้เป็นที่ยอมรับของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและประชาชนทั่วไป เช่น การบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ สามัคคีและยุติธรรม

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการในการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อทำให้นโยบายสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

เงินฝากสัจจะ หมายถึง เงินที่สมาชิกตกลงจะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการให้บริการประชาชน และด้านจริยธรรมต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในแขวงบอลิเล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการและแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละกองทุนและผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านของตนเองหรือกองทุนอื่นๆที่มีลักษณะเดียวกัน

3. บุคคลหรือหน่วยงานที่สนใจในการศึกษาด้านนี้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และขยายขอบเขต การวิจัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ